MARIUS SALA
1932 – 2018

Ar fi trebuit să atașez numelui și simbolicul titlu de *Academician*, dar pentru mine, ca și pentru mulți timișoreni, și nu numai, din mediul academic, Marius Sala a fost, în primul rând, un prieten, mai matur, și un generos sfătuitor, fără morga funcțiilor și demnităților pe care le-a deținut, și ele n-au fost puține. Simpatia lui pentru Timișoara a fost nedisimulată, iar cei care l-au cunoscut mai în de aproape au stat alături de el, cu empatie și sprijin necondiționat, în anii grei ce au urmat pierderii soției: la Facultatea de Litere din cadrul Universității din Timișoara i s-a creat, în cadrul masteratului, un curs de Romanistică, iar la Facultatea de Limbi Moderne Aplicate din cadrul Universității „Tibiscus", un curs de Istoria Limbii Române. Lună de lună, în acea perioadă, studenții și tinerele cadre didactice de la cele două facultăți au putut înțelege ce înseamnă un autentic savant, dar și ce realități profunde ascund cele mai neînsemnate, la prima vedere, fapte de limbă, pe care distinsul profesor le scotea, cu un indicibil talent, la vedere. De altfel, în anii complicați de după Revoluție (la Timișoara asta a și fost) am beneficiat și noi de ajutorul Domniei Sale. Este vorba de colectivul care redacta, sub auspiciile Academie Române, la Timișoara, *Dicționarul subdialectului bănățean*, din care apăruseră deja patru volume. Ca responsabil de proiect, la reînnoirea contractului cu amintita instituție academică, am avut surpriza ca instituția academică centrală (Secția de Filologie și Literatură) să refuze prelungirea contractului, probabil la „sugestia" unor „factori locali" ori din imediata apropiere, căci altfel nu exista niciun motiv științific ori conflictual pentru o astfel de decizie. Aceasta însemna pierderea locurilor de muncă de către cei implicați în realizarea temei respective de cercetare. În disperare de cauză, am apelat la

BDD-A32039 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:33 UTC)

Academicianul Marius Sala, care, spontan, ne-a încadrat pe toți la *Dicționarul etimologic al limbii române*, al cărui redactor-responsabil era. Dar *omul* și *savantul* Marius Sala era privit și primit cu căldură în toate centrele universitare din țară. Aceasta se poate constata și din numărul mare de respondenți la „ancheta" cu subiectul „De ce am devenit lingvist?", lansată chiar de Domnia Sa și concretizată în volumul *De ce am devenit lingvist? Omagiu Academicianului Marius Sala* [la 80 de ani], volum îngrijit de Emanuela Timotin și Ștefan Colceriu, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2012, dar și din titlurile de *doctor honoris causa* oferite de universitățile din Arad (Universitatea „Aurel Vlaicu"), Craiova, Oradea și Timișoara.

În 1963 lua ființă, în cadrul Filialei din Timișoara a Academiei, un Sector de Lingvistică. Inițiativa i-a aparținut Profesorului G. Ivănescu, membru corespondent al Academiei, și a fost susținută de academicienii Iorgu Iordan și Coriolan Drăgulescu, acesta fiind și Directorul Filialei din Timișoara. Membrii „fondatori" au fost Olimpia Ternovici, devenită, prin recăsătorire, Olimpia Berca, și subsemnatul. În 1964 s-a anunțat o inspecție de la București. Ea a fost, de fapt, o întâlnire amicală cu Marius Sala: un om deosebit de amabil, cu un simț natural al colegialității, dispus a ne sprijini să publicăm în revistele centrale de lingvistică și, nu în ultimul rând, cu un umor totalmente spontan și natural. L-am reîntâlnit în calitatea lui de secretar al celui de *al 10-lea Congres Internațional de Lingvistică*, iar apoi la cel de *Romanistică*. Ne-am apropiat mai mult după ce am devenit secretarul Filialei din Timișoara a Societății Române de Lingvistică Romanică, însărcinat, între altele, și cu „administrarea" Buletinului acestei Societăți. Am afirmat, cu diferite ocazii, dar și în scris, că două cărți au fost determinante în formarea mea ca lingvist: *Problemele capitale ale vechii române literare*, a Profesorului G. Ivănescu, de altfel lucrare clasică a lingvisticii românești, și *Contribuții la fonetica istorică a limbii române*, prima carte a lui Marius Sala, apărută în 1970 (Premiul „Bogdan Petriceicu Hașdeu" al Academiei Române), în care, cum mărturisea deseori, a operat o schimbare de metodă și de perspectivă, în sensul că a apelat la structuralism în compararea sistematică a limbii române cu celelalte limbi romanice. Revăzând acum, cu emoție, momente și studii legate

BDD-A32039 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:33 UTC)

de cel care ne-a părăsit, mă văd constrâns, din motive lesne de înțeles, să ofer celor care nu l-au cunoscut doar câteva repere ale unei vieți științifice „fabuloase", cum se exprima un jurnalist

S-a născut la Vașcău, în Bihor, la 8 septembrie 1932 și și-a încheiat misiunea pământeană la 19 august 2018, în București. A urmat liceul la Beiuș, iar apoi Facultatea de Filologie a Universității din București. Primul dintre marii profesori și îndrumători pe care i-a avut a fost Al. Graur. Au urmat Al. Rosetti, Iorgu Iordan, acesta din urmă și conducătorul lui de doctorat cu teza *Fonetica și fonologia iudeospaniolei din București* (1967), și Emil Petrovici, pe care l-a considerat cel mai mare lingvist român, după Sextil Pușcariu. S-a ocupat, încă din timpul studenției, de dialectologie, în cadrul anchetelor pentru *Atlasul lingvistic român.* Mai târziu, la solicitarea lui Iorgu Iordan, pe care îl considera „tatăl său spiritual", s-a dedicat studierii problemelor complicate și complexe ale romanisticii. Au rezultat câteva lucrări importante, precum *De la latină la română* (1998, cu reeditări în 2006 și 2012, axată pe ideea *Limba română, limbă romanică*), operă la care ținea foarte mult (ca și la amintita *Contribuții la fonetica istorică a limbii române*, căci a existat un interludiu între cele două preocupări, ca secretar al vol. al II-lea din *Istoria limbii române*), *Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice* (1988), *Enciclopedia limbilor* romanice (1989), dar și *Enciclopedia limbii române* (2001, ultimele trei, în colaborare). De altfel, romanistica i-a adus multe satisfacții: Premiul Academiei Mexicane (1975) pentru lucrarea *El léxico indígena del español americano (apărută în 1977)*, dar și recunoașterea internațională a cărții *El español de América*, în două volume, dintre care a apărut vol. I. *Léxico*, la Bogotá, în 1982, ambele studii fiind realizate alături de Dan Munteanu, Tudora Șandru și Valeria Neagu. Pe lângă acestea, o serie de specializări în Cuba, Columbia, Peru și Venezuela, toate culminând cu calitatea de Membru al Instituto Mexicano de Cultura (1981), Membru al Academia National de Letras, din Uruguay (1994) și Membru al Academia Peruana de la Lengua (2004), ca să nu mai vorbim de periplul pe la universitățile din Ciudad de México, Málaga, Oviedo și Madrid, la care putem adăuga, tot în cadru romanic, universitățile din Köln, Frankfurt și Udine, ca profesor invitat, și fără a

BDD-A32039 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:33 UTC)

uita că din 1990 a fost numit Directorul Biroului din România al Uniunii Latine. Regăsim „atmosfera” romanică și în cercetările sale de etimologie, deși predominante sunt investigațiile din interiorul limbii române. Concluziile au fost sintetizate într-o lucrare de metodologie a cercetării etimologice, *Introducere în etimologia limbii române* (1999, cu reeditare în 2005).

A avut indiscutabile calități manageriale, fapt relevat de cooptarea lui, timpurie, în colectivele de redacție ale importantelor reviste de lingvistică „Studii și cercetări lingvistice” (SCL), ulterior redactor-șef, „Revue roumaine de linguistique” (RRL), ulterior redactor-șef, „Limba română” (LR), devenit și aici redactor-șef, ca și la „Bulletin de la Société de Linguistique Romane” (Bulletin SRLR). A coordonat, cu tenacitate și printr-o organizare ireproșabilă, lucrările lexicografice de bază ale limbii române: *Dicționarul limbii române* (DLR), *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), *Mic dicționar academic* (MDA), iar mai în urmă, *Dicționarul etimologic al limbii române* (DELR). Calitățile sale organizatorice au fost recunoscute și de autoritățile de stat, care l-au numit Director al Pavilionului României la *Expo '92* de la Sevilla și Comisar General al Pavilionului României la *Expo '98* de la Lisabona. Pentru activitatea sa științifică și culturală, în general, i s-a conferit Decorația „Ofițer al Ordinului Coroanei” din partea Regatului Belgiei și, mai ales, Ordinul Național „Serviciul Credincios” în grad de comandor (2000) și în grad de ofițer (2009), din partea Președinției României.

Marius Sala nu s-a lăsat copleșit de aceste onoruri și distincții, care unora le provoacă o infatuată suficiență, pentru că structural acest impuls, aproape biologic îi lipsea. Le-a purtat cu discreție și seninătate, convins însă de propria-i valoare, lăsându-le spre judecată Eternității, acolo unde toate sunt înțelese și apreciate la justa lor valoare.

SERGIU DRINCU

BDD-A32039 © 2018 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:33 UTC)